

ХРИСТИАНСКІЙ ВОСТОКЪ

СЕРІЯ, ПОСВЯЩЕННАЯ ИЗУЧЕНІЮ ХРИСТИАНСКОЙ
КУЛЬТУРЫ НАРОДОВЪ АЗИИ И АФРИКИ.

ТОМЪ II

ВЫПУСКЪ III.

Изданіе Императорской Академіи Наукъ.

Содержаніе:

I. Марръ, Н. Я. Замятки по текстамъ св. Писанія у древнихъ армянъ и грузинъ (стр. 263—274). II. Джаваховъ, И. А. Слово св. Іоанна Златоуста о врожденномъ и предо-предѣленномъ злѣ (стр. 275 — 280). III. Ивановъ, А. И. Исторія монголовъ (Юань-ши) объ асахъ-аланахъ (стр. 281—300). IV. Кекелидзе, К. С. Житіе и подвиги св. Іоанна, католикоса Урхайскаго (стр. 301—348).	V. Бенешевичъ, В. Н. Грузинскій великій номоканонъ по спискамъ Тифлискаго Церковнаго Музея (стр. 349-377). VI. Марръ, Н. Я. Эчмιάдинскій фрагмента древне-грузинской версіи Ветхаго Завѣта (стр. 378—388). VII. Крачковскій, И. Ю. Одна изъ мелькитскихъ версій арабскаго Синаксаря (стр. 399—398). VIII. Разныя извѣстія и замѣтки (стр. 399—407). Таблица XXXIV.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

ТИПОГРАФІЯ ИМПЕРАТОРСКОЙ АКАДЕМІИ НАУКЪ.

Вас. Остр., 9 лин., № 12.

1914.

II.

Слово св. Іоанна Златоуста „о врожденномъ и предопредѣленномъ добрѣ и злѣ“ въ древнегрузинскомъ переводѣ.

Въ пергаментной рукописи Синайскаго монастыря X вѣка № 36, а по каталогу А. А. Цагарели № 84 ¹⁾ имѣется «Слово св. Іоанна Златоуста о томъ, что не существуетъ никакого врожденнаго и предопредѣленнаго Богомъ человеку добра и зла» въ древне-грузинскомъ переводѣ. Скоро исполнится 12 лѣтъ, какъ я въ бытность на Синаѣ списалъ это интересное слово; какъ по содержанію своему и темѣ, такъ и по классическому языку перевода оно привлекло мое вниманіе; вопросъ о врожденныхъ въ чловѣкѣ качествахъ добрыхъ и дурныхъ интересовалъ меня и съ точки зрѣнія изученія міросозерцанія древнегрузинскихъ историковъ; такъ какъ у нѣкоторыхъ изъ нихъ затрагивается эта тема, необходимо было знать, какіе въ этомъ отношеніи взгляды были распространены изъ патриотической литературы въ древней Грузіи. Въ качествѣ матеріала для освѣщенія этого вопроса, а также какъ одинъ изъ многочисленныхъ образцовъ великолѣпныхъ по языку древнегрузинскихъ переводовъ, я и рѣшаюсь пустить въ печать этотъ маленькій текстъ. Я пыгался отыскать оригиналъ въ греческой патриотической литературѣ, но пока безрезультатно: хотя мысль, изложенная въ грузинскомъ переводѣ слова, обычна для Іоанна Златоуста и можно указать на такія слова, какъ «*Malorum causa non est Deus*» t. IX, 181; «*Mala et bona ex voluntate et arbitrio sunt*» t. IX, 591; «*Mala cur permittit Deus*» t. VII, 692,—но они не могутъ быть признаны оригиналами для грузинскаго перевода. Весьма возможно, что онъ представляетъ собою часть какой-нибудь гомиліи изъ обширнаго экзегетическаго труда Іоанна Златоуста. При исключительной обширности и много-

1) Памятники грузинской старины въ святой землѣ и на Синаѣ, Палестинскій сборникъ Вып. X, 235—236, см. также И. Джаваховъ, Матеріалы для исторіи грузинской патристической литературы (ХВ, т. I, 28).

численности его произведений специалисту весьма трудно разобраться в подобном вопросе, а изучавший подробно его творения, вероятно, по одному заглавию догадается об оригинале. В виду специального интереса, который представляет это слово для грузиноведов, я даю здесь в перевод лишь начало и конец и цѣликомъ грузинскій текстъ такъ, какъ онъ предлежитъ въ рукописи съ титлами и сокращеніями.

Нач.: «Многіе изъ людей говорятъ, что человеку писано предопре-
ленное Богомъ добро и зло, а самъ онъ не можетъ сдѣлать ничего больше
того, что ему повелитъ изначально Богъ и прикажетъ, и такъ возводятъ
хулу и поносятъ Бога по невѣдѣнію и недоразумѣнію».

Кон.: «Стезя, ведущая къ гибели, пространна и широка. Помолимся
же нынѣ Господу Нашему Иисусу Христу, дабы онъ сопричислилъ насъ со
благими рабами своими, которыхъ научалъ испытаніями въ сей жизни и
удостоилъ вѣчной жизни, и дабы даровалъ намъ милость творить волю Его
и благодѣяніе, такъ какъ его есть царство и власть нынѣ и присно и во
вѣки вѣковъ аминь».

ლ. 67 თქმლი წაოქროპრსად ბადე || ბოვლისა-თს და წინადთვე გწინებოვლისა

ლ. 68ა კვსა ზა ღთის მრკთლისა და ბრტისა ვდ არა რად:

მრავალნი კცთაგწნი იტყენ ვდ წერილ არს კცსა ზა წინადთვე გწინებოვლი ღთისა-გწ
კეთილი და ბოროტი და თვთ ვერას შემძლებელ არს საქმედ
თვნიერ რი ღწ ოვბრძანოსო. პირველითგწვე და განაჩინოს და ესრტთ
ჰგმობენ და აგინებენ ღა ოვმეცრებით და ოვგოვწოვრად...

რ ღწ დაჰბადა კცი კეთილად და ჰელმწიფე ყო იგი თვსა თსსა ზა და ოვწოვენა
გზად ცხრბისად და გზად წარწყმედისად ვა თქა ღწ წიგნსა შწა ოვ-
კოვეთოვ ისმინოთ ჩმი კეთილსა ქწნსა შჭამდეთ იხილე ვრ თქა ღწ ვდ
ოვკოვეთოვ ისმინოთ ჩმი არა განოვჩინა კვსა სქმდ კთლისა...

და ოვკოვეთოვმცა ღთისა-გწ გწინებოვლ იყო კეთილისა სქმც კვსა ზა რად
ოვკოვემცა მადლი აქოვნდა მას კეთისა სქმისა-თვს არა რად ად კვი
აოვფლა და თვით თვსით იქმს კეთილსა და ბოროტსა არა თოვ გწნი-
ნებითა ღმთა და არაცა დაოვწერიეს კცსა ზა რამცა ქმწა ბოროტი ნოვ
იყოფინ...

აწ ოვკოვეთოვ ეგრტთ არს თქმლისა მათისა-ებრ ღი ოვკოვე ოვსამართლოდ
სტანჯავს მონასა თვსსა მისთვს რი იგი მწ ოვბრძანა საქმედ და დაწერა
მის ზა არა განოვჩინებიეს ღა ბოროტისა სქმც და არცა დაოვწერიეს ად
ოვჰელმწიფებიეს კცი თვსა თვსა ზა ყოფად კეთილისა და თოვ ენებოს
ბოროტისა:

აწ ოვკოვე ნოვ ვინ ჰგონებენ ვდ ღა კვისა-თვს ოვწებს ბოროტი ოვკოვეთოვ
ქმწეს კვმწ კეთილი ღთისა მიერ იქს (sic) და ოვკოვეთოვ ქმწეს ბოროტი
ემმაცისა მიერ იქმს და თავით თვსით. რ ოდეს ენებოს კვმწ სქმც კეთი-

ლისად ღნი შეეწევის მას ზა და ოკოვეთოვ ინებოს ბოროტისად ეშმაკი შეეწევის მას ზა ამის თვს შემძლებელ არს კცი თვით თვსით შესვლად სასოფვეველად და ჯჯახთა (sic) :-

და ოკოვეთოვ ინებოს კცმნ სლვად გზასა ცხორებისასა ოვწყებოვლ არს მისა რ სიყოვაროვლი არს და გლახაკთა მოწყალეობად და მარხვად და ღცვად და სიწმიდჭ და სიმდაბლჭ: რ ოკოვეთოვ ყი კეთილი ქმნეს || კცმნ პ. 686 და მას ზა აღზოვანა და ამპარტავან იქმნა არა შეიწირავს ღნი კეთილსა საქმესა მისსა რი ქმნა რ ამპარტავნებად არს თვი ყლისა ცღვსად:-

და რლსა ენებოს სლვად გზასა წარსაწყმედელისა რლ არს ძვრისქსენებად და მანკიერებად რლ არს კერპთ-მსახოვრებად და რისხვად დასმენად მოყოვსისად და ზაკოვვად:-

რნი კცთავანნი იტყვან ვდ გოვნებავს კეთილისა საქმჭ და სათნოვებად (sic) რა შევიდეთ სამოთხედ და ვერ შეოვძლეთ ჰ კაცო ვრ ოკოვე სხნი შემძლებელ არიან სქმედ კეთილისა და შნ ვერ შემძლებელ ხარ რ ყნ კცმნ რნ გლს იდგინოს კეთილისა საქმჭ ღნი მოატყოვებს მას და ყნ რნ გლს იდგინოს კეთილისა სქმჭ ბრტისად ეშმაკი შესწევს მას:-

მრავალნი კცთავანნი აჩოვენებს (sic) სახიერებასა და ღა არა სთნავს სქმჭ მათი და სხნი ეჩოვენებიან კცთა სოვლეულად და საქმენი მათნი სათნო არიან ღთისა და მრავალნი იყოვნეს პირველად ძვრის მოქმედ დღეთა მათთა და ოკოვანანადსკნელი მათი იქმნა კეთილ და წა და ღნი დაჯერებოვლ იქმნა მთ-გნ:-

რ მეძავი იგი პრვდ იყო და ღდ და ოკოვანანადსკნელ იქმნა იგი ღთისად და სოლომონ პვლდ იყო ღდ და შემდგომად ეშმაკისად და იოვდა პრვლდ ღდ იყო და ოკოვანანადსკნელ იქმნა ეშმაკისად:-

ამის-თვს ძმანო ჩმნო არა ვთქთ კცისა-თს ნეტარებად ვე სიკოვდილამდე და არა ოვდებ ვიქმნნეთ სლთა ჩნთა ცხორებისათვს ვე გნსლვადმდე ჩნდა ამიერ სოფლით. რ ჰქა ღნ ეზეკიელ წწტ ყლსა ვდ რლსა ზა ვპოო კცი დღესა განსლვისა მისისასა ამიერ სოფლით მითცა გწვიკითხო კეთილსა გინა ბოროტსა:-

მრავალნი კაცთავანნი იზმნიან ჳმასა მფრინველთასა ვად არს მზმნელთა რ არნ ოდესმე პიროვტყოვ შოვენიერი იხილის ეშმაკმან გინა ხენი დასცის მას თოვალი კცისდ და მოკოვდის და თქნ ვდ მან კცმნ თოვალითა მოკლა იგი რ ბოროტი იგი ეშმაკისა მიერ არნ და ყოვნის კცნი მიზეზად თლსა კცისასა:-

და ოდეს იხილნის ეშმაკმნ კცნი მზმნელად და მგმობარად ღთისა მაშინ დააჯერის მთ და ათქოვმიის ესე ვრი და მსგავსი ამისი მრავალი ღნ რლისად დიდებოვლ არს სწლი მისი შექმნა ჳელითა თვსითა კცი ხატად და მსგავსად თვსა ვრმცა ოკოვე ბოროტად შექმნა იგი ანოვ ვითარ იყოს ესე გმობად დმბდზლისა ზა რ იტყვან ვინ-მე ვდ ბოროტად დაჰბადაო ნოვ იყოფინ ესე ღთისა:-

რ ესე თქა დბდზსა შინა ვდ დაჰბადა ღნ კეთილად ფდ და ოკოვეთოვ სთქა ვდ ეშმაკი ვრ ბპრპტ არს გრქოვათ შნ ვდ ღნ ესეცა კეთილადვე დაჰბადა და ამპარტავანებითა თსითა იქმნა იგი ბოროტ რქს იგი განლაღნა დამბადებელსა თვსსა ზა ხ იყო იგი ვა მქლ და გბრლ მთავარ-

ანგელოზნი და ნეფსით თვსით იქმნა იგი ბოროტ ეშმაკი:

არა გიხილავსა კვირნი იხილის მდინარე მძაფრი და ძლიერი და ჰნებავს მას წიად-სლვად ამპარტავანებით და სილადით და ვერ შეოკძლის და მოიშთვის იგი მას შინა ნოვ ოვკოვ სისხლი მისი ჯელთა-განვე მისთა იდიოსა დამბადე-ბელმან:

გინა თოვ რნი იხილოს მკეცი ბოროტი და (sic) ზოვაობით ზა მიოვჯდეს მას მოკლვად და იგი ძლეოვლ იქმნეს და შექმოვლ მის მიერ მოვ ოვკოვე სის-ხლი მისი არა ჯელთა მისთა-გნი იდიოსა ღნი ჰე ჭემმარიტად რნი იდიოს:

ნოვ ემსგავსებით ამათ ძმანო ჩმნო და ნოვ აღზოვავენებით სილადით რნი სილადე და მაპარტავანებად ეშმაკისა-გნი არს და არა ღთისა-გნი ოვკოვეთოვ შეიპყრას კვირნი მკეცმნი ოვმეცრებით გინა წარიღოს ღოვარმან თვნიერ ცნობისა მისისა მშვდობად აქოვს მას თთისა გნი:

და არა ევნოს მთ ვა პირველთა მათ ნპვ იყოფინ და პვკოვეთოვ მოკლა კცმან მოყოვასი თვსო ვერ შემძლებელ არს ნოვ იყოფინ ესე საქმე ეშმაკისა-გნი არს და მნი შემძლებელ ყო იგი ვინადთგნი კცმნი იოვფლა იგი თავსა თვსსა ზა:

და არნ ოდეს-მე გნსაცდელსა და ვნებასა ჯორციელსა და სენსა ბოროტსა შევარდის კვირ ღთისა მიერ გამოსაცდელად მისა ოვმჯობედისა მისისა თვს და სწავლისა ხნი რნი მორჩილ ექმნენ ეშმაკსა და ქმნენ ბოროტად ღნი მიაგოს მათ მისაგებელი სატანჯველი იგი ჯოჯოხეთისა:

და ნეტარ არიან რნი ოვძლოვ იქმნენ ჯორცითა და სლგრძლებით და თვთ მონ სენსა მას მადლობითა ღდათა [შეიწყნარებენ] რნი მის მიერ ყნი შეცოდებანი მისნი მიეტევნენ ონისა მიერ მისისა დაპვთმეთ სატოვარელნო სლგრძლებით ნოვ წარხოვალთ პვძლოვრებისა თვს კითხვად და კოვრნებად გრძნეოვლთა და მისანთა ად მადლობით შეიწყნარეთ ყნი გნსაცდელი მომავალი ვა იობ მართალმნი ღთისა-თვს შეიწყნარნა ყნი ჭირნი და დაქსნად გოვამისა მისისა და არა მოვიდა იგი კითხვად და კოვრნებად მისანთა და გრძნეოვლთა და არცა შემლოცველთა და არცა წიგნის მწერალთა რნი იგი ყელსა გამოაბიან:

რნი ესე ყნი ეშმაკისა ღონე არს კვთა საცთოვრისა-თვს რნი რჟს კვირ დასნეოვლ-დეს მისწრაფინ მისანთასა...

ვად არს მათა რნი შელოცვით კოვრნებასა ეძიებენ და წიგნის წერით სიცოცხ-ლესა რნი არა ბრძანა ღნი საქმედ ად გნშობრებად მის-გნი ჯერ არს ჩნდა რნი ოდეს ოვძლოვრებად და გნსაცდელი შეგოვმთხვოს:

რნი ღთისა დამბადებელისა ჩნისა მივვლტოდით და იგი მხოლოდ შემწე ვიყოთ და ვილოცვიდეთ ეკლესიათა შნა მისთა და მეოხ ვიყოფდეთ წთა მოწამეთა ტაძართა შნა მათთა სროვლითა სარწმოვნოვებითა და ღნი არს მკოვრნალი ჩნი:

ოვკოვეთუ ინებოს გნგოვკოვრნეს და თოვ ინებოს დამიტევნეს ოვძლოვრე-ბასავე შნა რნი ჩნი ოვმჯობედისა ჩნისა-თვს ვა მან ოვწყის ჰმადლობდილნი რლსა ჰნებავს გნწმედად შნიცდვათა-გნი ოვძლოვრო-ბითა მაგით შნითა:

რნი რნი სენითა ჯორცთადათა გოვემნის ღნი იგინი ოვყოვა||რან მას ვა სიბრძნესა 110 70a სოლომონისსა წერილ არს და ვა თქა მცქლმან პავლე მსწავლის (sic) ცნი ღნი აქა რნი არა ვისწავნეთ დღესა მას ადგომისასა გამოაჩინა აქა მცქლმნი

და თქოჯა რ~ ეი განისწავლა ლ~თისა მიერ გ~ნსაცდელტა აქა არა იტანჯოს იგი სკ~ნსა:

არა არს ზაკოჯვად ლ~თისა თ~ნა და არცა ვის ტანჯვით კ~ლდ სატანჯველად მისცვა-
ლებს რ~ნი ჰმადლობდენ მას ა~დ მცირედითა ამით ოჯძლოჯრებითა რლ~ითა
აქა ვიტაბჯვეთ შეგჯდობს და მოგჯსპობს ჩ~ნ სატანჯველთა მ~თ სკ~ნთა:

ხ~ რ~ნი მოკოჯდენ და არა შეემთხო4ს გ~ნსაცდელი აქა მათ-თ~ს იტ~ყს წიგნი ბო-
როტ არს სიკ~დილი ც~დვილთად არა არს ვ~ა სიკოჯდილი ოჯძლოჯრთად ვ~ა
თ~ქა ლ~ნ ლაზარტს-თ~ს გლახაკისა და მდიდრისა მის-თჯსვ~დ მიგიღებებს
შ~ნ კეთილი შ~ნი საწოჯთროსა და მიიღი აქა სატანჯველი სკ~ნოჲ კეთილთა
მ~თ წილ და ლაზარე სიგლახაკისა და ოჯძლოჯრებისა მისისა-თ~ს შთაიხოჯა
წიადთა აბრაჰამისათა და სოჯფევს იგი სკ~ნთა შ~ნა კეთილთა ოკ~ე:

და რ~ნი ოჯძლოჯრ იქმნენ აქა ჯორცითა მცირედ და ჰმადლობ~დნ საოჯკოჯნეთა
მ~თ გ~ნსასოჯნებელთა ღირს იქმნენ:

და აქა გ~ნსოჯნებოჯლნი და მოჯკეოჯლნი საჰმლითა და საოჯმლითა და ნებითა
ჯორცთადთა საწოჯთროსა მცირედ ჟ~მ მივიდენ მერმესა მას სკ~ნსა შიმშილსა
და წყოჯრილსა და ბნელსა მას და ტირილსა და სატ~ჯველთა დაოჯლევენელთა
ვ~ა იგი თ~ქა ლ~ნ ჩნმ~ნ ი~ჯ ქ~ნ ვ~დ გზად იგი ცხოვრებად მიმყვანებელი იწრო
და საჰირველ არს:

ხ~ გზად იგი რლ~სა მიჰყავს წარსაწყმედელად ვრცელ და ფრთო არს იგი აწ ვე-
ვედრნეთ ო~ა ჩნ~სა ი~ჯ ქ~ა რ~ა შემრაცხნეს ჩ~ნ სახიერთა მ~თ მონათა თს~თა
თ~ნა რ~ნი გ~ნსწაენა გ~ნსაცდელითა საწოჯთროსა ამას და სოჯფევასა მას
საკ~ნესა ღირს ყვნა და რ~ა მოგოჯმადლოს ჩ~ნ საქმედ ნებად მისი და
სათნოვებად:

რ~ მისი არს მეოჯფებად და ჯელმწიფებად აწ და მ~ს და ო~კი ო~კე ა~ნ:

И. Джаваховъ.